

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Розкрито зміст державної політики у сфері забезпечення енергетичної безпеки. Сформульовано основні принципи, з урахуванням яких вказана політика повинна формуватися та реалізовуватися. Окреслено пріоритетні напрями підвищення ефективності державної політики у сфері забезпечення енергетичної безпеки, зокрема запропоновано прийняти Закон України «Про основні засади державної політики у сфері забезпечення енергетичної безпеки України».

Ключові слова: енергетична безпека, державна політика, ефективність, енергетична сфера, адміністративне законодавство, публічне адміністрування.

Раскрыто содержание государственной политики в сфере обеспечения энергетической безопасности. Сформулированы основные принципы, на базе которых указана политика должна формироваться и реализовываться. Определены приоритетные направления повышения эффективности государственной политики в сфере обеспечения энергетической безопасности, в частности предложено принять Закон Украины «Об основах государственной политики в сфере обеспечения энергетической безопасности Украины».

Ключевые слова: энергетическая безопасность, государственная политика, эффективность, энергетическая сфера, административное законодательство, публичное администрирование.

The content of state policy in the field of energy security is disclosed. Formulated the basic principles, according to which the specified policy should be formed and implemented. The priority directions of increasing the efficiency of state policy in the field of ensuring energy security are outlined, in particular, it is proposed to adopt the Law of Ukraine «On the Basic Principles of State Policy in the Field of Energy Security of Ukraine».

Key words: energy security, state policy, efficiency, energy sector, administrative law, public administration.

Енергетична безпека України визнана важливою складовою економічної та національної безпеки країни. Стан ефективності її забезпечення залежить від багатьох факторів, але головними є здійснення цілеспрямованої державної політики захисту національних інтересів у енергетичній та пов'язаних із нею сферах. Зважаючи на це, у 2015 році Президент України своїм указом затвердив рішення Ради національної безпеки і оборони України від 06 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України», в якій було актуалізовано загрози національним інтересам та національній безпеці. Зокрема, у пункті 3.5 Стратегії зазначено про критичне зростання рівня загроз енергетичній безпеці, а саме: спотворення ринкових механізмів в енергетичному секторі; надмірна залежність від імпорту енергоносіїв, недостатність використання власного енергетичного потенціалу; недостатній рівень диверсифікації джерел постачання енергоносіїв; низька ефективність використання паливно-енергетичних ресурсів, повільні темпи впровадження новітніх технологій; недостатня реалізація енерготранзитного потенціалу, низькі темпи інтеграції України до європейського енергетичного ринку; відсутність зведеного енергетичного балансу країни; криміналізація і корумпованість енергетичної сфери; недієва політика енергоефективності й енергозабезпечення [1]. У ст. 7 Закону України «Про основи національної безпеки України» в якості загроз в енергетичній сфері вказані неефективність використання паливно-енергетичних ресурсів, недостатні темпи диверсифікації джерел їх постачання та відсутність активної політики енергозбереження, що створює загрозу енергетичній безпеці держави [2].

Крім цього, в результаті анексії Криму та бойових дій у південно-східних регіонах країни виникла низка додаткових, принципово нових для нашої держави викликів та загроз у питанні забезпечення енергетичної безпеки. Насамперед це пов'язано із скороченням внутрішньої ресурсної бази паливно-енергетичного комплексу України. Негативним фактором сьогодення є й те, що внаслідок позбавлення України цілісності вона не має доступу до окремих ділянок морського шельфу, на яких здійснювався або планувався початок промислового видобутку енергоресурсів. Існують часткова руйнація єдиного взаємопов'язаного енергетичного комплексу України, знищення окремих об'єктів енерго- і теплової генерації, вугільної промисловості, а також енергетичної інфраструктури у Донецькій та Луганській областях, протизаконно відчужені енергетичні об'єкти у Криму. У зв'язку з цим виникає потреба в аналізі існуючого адміністративно-правового механізму реалізації державної політики у сфері забезпечення енергетичної безпеки держави та вироблення пріоритетних напрямів її вдосконалення.

У рамках контролю за станом виконання рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України» [3] пріоритетним завданням визначено виконання концептуальних та програмних документів із питань енергетичної безпеки в Україні. Об'єктивна необхідність у розробці й реалізації державної політики в сфері енергетичної безпеки України, формування та вдосконалення державного управління цим сектором економіки зумовлена низкою чинників, які визначають виняткову особливість функціонування енергетичної галузі.

По-перше, сфера енергетики є провідною інфраструктурою української економіки та життєвоважливою складовою національної безпеки. По-друге, спостерігається наявність низки бар'єрів, що перешкоджають ефективній діяльності державних структур в сфері електроенергетики. По-третє, є потреба у модернізації генеруючих потужностей енергокомпаній та магістралей електропередачі, зокрема міждержавного значення. По-четверте, існує об'єктивна необхідність координації довгострокових планів розвитку вітчизняного та європейського ринків електроенергії, переходу до повномасштабного ринку енергетики в Україні. По-п'яте, спостерігається сильне забруднення навколишнього середовища через роботу підприємств сектору енергетики, устаткування електростанцій.

Ефективне функціонування сфери енергетики є можливим за наявності формування відповідної державної політики в контексті: здійснення регулювання та контролю функціонування природних монополій, які займаються реалізацією енергопостачання; управління державною власністю в сфері енергетики, зокрема стосовно пакетів акцій енергокомпаній, що належать державі; розробки та впровадження комплексних програм як на державному, так і регіональному й галузевому рівнях стосовно розвитку державного управління енергетичним сектором економіки; модернізації генеруючих потужностей енергокомпаній, а також обладнання і магістралей електропередачі; дотримання надійності та якості експорту електроенергії в країни Євросоюзу; управління природоохоронною діяльністю в сфері енергетики; ліцензування діяльності, пов'язаної з виробництвом, передачею, постачанням електричної енергії.

Особливості державної політики енергетичної безпеки України значною мірою відображають теоретичні та практичні проблеми вибору концептуального підходу щодо її забезпечення на сучасному етапі державотворення. З одного боку, вказані проблеми пояснюються тим, що сьогоденні наука державного управління та теорія безпеки переживають досить складний період розвитку. Він зумовлений необхідністю переходу від системного осмислення розрізненої сукупності накопиченого практичного досвіду та теоретичних уявлень про державне управління й забезпечення безпеки, що пригальмує вирішення комплексних питань, пов'язаних із енергетичною безпекою. З іншого боку, Україна перебуває у положенні країни, що залежить від постачання значної частини енергетичних ресурсів із Росії, що зобов'язує її переглядати підходи та стратегічні цілі у сфері реалізації національної політики щодо забезпечення енергетичної безпеки.

З огляду на викладене очевидно, що політика забезпечення енергетичної безпеки принципово залежить від вибору концептуального підходу щодо її забезпечення. Саме цим можна пояснити те, що впродовж років незалежності в Україні не затихають дискусії як серед науковців, так і серед практиків стосовно вибору такого підходу, який би відповідав вимогам часу, відповідав національним інтересам та передбачав усі загрози в процесі реалізації.

На сучасному етапі розвитку країни у науковій літературі та на законодавчому рівні відсутні поняття «державна політика в сфері енергетичної безпеки». Існують лише подібні поняття або визначення, подані у вузькому значенні. Зокрема, у статті 1 Закону України «Про електроенергетику» від 16 жовтня 1997 року використаний термін «державна політика в електроенергетиці»,

що означає стан електроенергетики, який гарантує технічно й економічно безпечне задоволення поточних і перспективних потреб споживачів в енергії та охорону навколишнього природного середовища. При цьому визначено, що енергія – це електрична чи теплова енергія, що виробляється на об'єктах електроенергетики і є товарною продукцією [4]. Також низка положень даного нормативно-правового акта визначають порядок та механізм забезпечення енергопостачання в умовах надзвичайного стану, особливого періоду та у разі надзвичайних ситуацій в об'єднаній енергетичній системі України [4]. Отже, у даному законі розглядаються лише питання забезпечення енергетичної безпеки виключно через галузевий підхід. Крім того, в Законі України «Про енергозбереження» використовується таке поняття, як «енергозберігаюча політика», під якою розуміється регулювання процесів, що стосуються «видобування, переробки, транспортування, зберігання, виробництва, розподілу та використання паливно-енергетичних ресурсів» в контексті їх адміністративно-правового та фінансово-економічного регулювання з метою раціоналізації та економії їх витрачання [5].

Звернемося до положень Закону України «Про основи національної безпеки», де у статті 8 в якості однієї зі стратегічних цілей та одного з ключових завдань державної політики з питань національної безпеки визначено зміцнення енергетичної безпеки на основі сталого функціонування і розвитку паливно-енергетичного комплексу шляхом: підвищення ефективності використання енергетичних ресурсів; послідовного й активного проведення політики енергозбереження та диверсифікації джерел енергозабезпечення, а також впровадження у виробництво сучасних, екологічно безпечних, ресурсо- та енергозберігаючих технологій, підвищення ефективності використання природних ресурсів, розвитку технологій переробки та утилізації відходів; створення умов для надійного функціонування вітчизняної інфраструктури транзиту і постачання енергоносіїв на внутрішній і зовнішні ринки; впровадження постійно діючої системи моніторингу, прогнозування та стратегічного планування розвитку паливно-енергетичного комплексу та його галузей; створення системи стратегічних резервів паливно-енергетичних ресурсів відповідно до практики ЄС і нормативів Міжнародного енергетичного агентства; дієвого захисту критичної інфраструктури паливно-енергетичного комплексу від еколого-техногенних впливів та зловмисних дій [6].

Таким чином, на сьогодні в Україні відсутній законодавчий акт, яким визначаються цілісні підходи до розробки та реалізації державної політики у сфері забезпечення енергетичної безпеки. Відсутність комплексного підходу значно знижує ефективність заходів із протидії загрозливим явищам в енергетиці країни. Тому цілями вдосконалення правового регулювання сферою енергетичної безпеки визнано необхідність розробки та прийняття проекту Закону України «Про основні засади державної політики у сфері забезпечення енергетичної безпеки України» з метою вирішення питань, які стосуються: балансування державних інтересів із інтересами учасників енергетичного ринку (підприємств та споживачів); підтримки сприятливого відношення інвесторів до сфери енергетики через забезпечення дотримання суб'єктами підприємницької діяльності встановлених норм і правил; активізації конкуренції на енергетичному ринку; захисту прав споживачів на енергетичному ринку. Окремо існує необхідність у перегляді чинних законодавчих й інших нормативно-правових актів, якими врегульовані питання забезпечення енергетичної безпеки України, щодо їх взаємоузгодження та приведення у відповідність до вимог сьогодення. Це слід забезпечити шляхом: переходу від існуючого на даний час «галузевого» законодавчого забезпечення енергетичної сфери (електроенергетика, вугільна промисловість, нафтогазовий комплекс, ядерна енергетика, трубопровідний транспорт тощо) до правового визначення сфери енергетичного сектору держави як цілісного комплексу взаємопов'язаних між собою галузей, порядку та механізму взаємодії між ними, їх фінансування та розвитку, виходячи з інтересів держави в цілому, а також ефективної системи контролю в цій сфері; визначення державного органу, який би відповідав за загальну координацію та організацію роботи з реалізації державної політики у сфері забезпечення енергетичної безпеки, виконував завдання щодо запровадження системи стратегічного планування.

У сучасній науковій літературі питанням, що пов'язані з реалізацією державної політики в аспекті енергозбереження й енергоефективності, присвячено багато праць. Зокрема, базові принципи політики енергозбереження відображені в наукових роботах С.П. Денисюка та М. Ковалка. Так, вчені докладно висвітлили організаційні засади політики енергозбереження, насамперед у сфері електроенергетики та системи державного регулювання енергозбереженням. При цьому значну увагу вчені приділяють проблемі реалізації енергетичної й екологічної політики в умовах розвитку глобалізаційних процесів та створення сприятливих умов для залучення інвес-

тицій до сфери енергетики [7, с. 9–16; 8, с. 307–312]. У свою чергу, такі науковці, як Д.Ю. Дрожжин і С.В. Єрмілов, вважають, що створення якісно нової державної політики енергоефективності передбачає зміну форм, методів і принципів системи державного регулювання в цілому, при цьому акцент ставиться на важливості економічно обгрунтованого енергетичного менеджменту в контексті переходу до «ресурсозберігаючого і енергоефективного типу соціально-економічного розвитку держави» [9; 10, с. 32].

Окрему увагу слід звернути на праці І.М. Заремби, який розглядає сутнісні проблеми раціоналізації процесів енергозабезпечення України і шляхи їх вирішення в аспекті забезпечення енергетичної безпеки держави. Вчений обгрунтовує низку пропозицій стосовно оптимізації структури енергоспоживання й енергозабезпечення України, а також ефективного використання системи транспортування енергоносіїв [11, с. 125].

У цілому аналіз наукових праць підтверджує актуальність і необхідність вирішення проблем, що стосуються енергоефективності та енергозбереження на сучасному етапі. Слід при цьому зазначити, що ефективність управління сферою енергетики залежить від обсягів експорту енергоресурсів. Така ситуація обумовлена тим, що потреби країн-членів ЄС в паливно-енергетичних ресурсах систематично збільшуються орієнтовно на 1–2% з кожним роком, що викликано переважно збільшенням потреб транспортного і комунально-побутового секторів [12]. При цьому необхідні обсяги експорту електроенергії повинні забезпечуватися не за рахунок потужностей атомних електростанцій, спорудження яких, враховуючи євроінтеграційні тенденції в Україні, а також негативне ставлення країн ЄС до атомної енергетики, є нерациональним, а завдяки запровадженню альтернативної енергетики [13, с. 86–88]. Раціональним рішенням у цьому контексті може стати модернізація теплових електростанцій, що працюють на основі парогазового циклу, що, в свою чергу, дозволить не тільки вирішити проблеми забезпечення електроенергією економіки України, а й виробляти електроенергію, призначену для експорту.

Проте суттєве збільшення експорту електроенергії з України є можливим лише за умови об'єднання ОЕС України з європейською енергетичною системою (UPE/CENTREL), що, в свою чергу, потребує виконання наступних завдань: а) модернізація вітчизняної енергосистеми в контексті забезпечення технічних можливостей для експорту електроенергії; б) активізація функціонування резервних потужностей та стабілізація роботи вітчизняної енергетичної системи; в) підвищення рівня конкурентоспроможності української енергосистеми на світовому рівні та виконання всіх вимог європейської енергетичної системи [14, с. 201–204].

Воєнна агресія та інші події, що сталися в Україні на початку 2014 року, кардинально змінили ситуацію в енергетичному секторі, через що базовий стратегічний документ країни – Енергетична стратегія України на період до 2030 року, схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 1071, – перестав відповідати реаліям сьогодення. Внаслідок цього у 2017 році відбулося прийняття нової «Енергетичної стратегії України до 2035 року: безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» (далі – НЕС), яка повинна стати основним дієвим документом із забезпечення енергетичної безпеки і сталого розвитку енергетичного сектору країни [15].

Документ розроблено в контексті Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5, яка передбачає реформування енергетики та реалізацію програми енергоефективності в межах визначеного вектору подальшого розвитку [16]. В результаті енергетичний комплекс України має пройти період трансформації, що зумовлено не лише дією галузевих чинників, але й соціально-економічними перетвореннями у країні з урахуванням факторів безпеки в сучасних умовах.

Вказаний стратегічний документ визначив цілі, завдання і механізми виведення енергетичного комплексу на принципово новий, якісний рівень розвитку, а також пропонує механізми трансформаційного характеру на період до 2020 року та визначає стратегічні орієнтири розвитку до 2035 року. При цьому досягнення цілей розбудови енергетичного сектору на період до 2035 року, визначених вказаною Стратегією, передбачається здійснювати поетапно. Так, у період 2017–2020 років Україна повинна виконати складне завдання – добитися сталого зростання ВВП, а це вимагає правильних рішень, значних інвестицій, оновлення законодавства і структурних змін в економіці.

Держава повинна мінімально інвестувати, але максимально сприяти формуванню стимулюючого інвестиційного клімату. Підґрунтям для інвестицій мають бути реформи, демонополізація, прозорість і вдосконалення правових і регуляторних механізмів. Передумовами залучення інвестицій є: верховенство права, адаптація до європейського енергетичного законодавства,

впровадження стимулюючого податкового і регуляторного законодавства, деофшоризація економіки, економічно обґрунтовані тарифи, проведення комунікаційної політики для заохочення входу на ринок стратегічних та фінансових інвесторів. Крім того, за положеннями НЕС Уряд України повинен прийняти відповідні рішення з визначення ролі органів виконавчої влади та їх дій на етапах підготовки та формування заходів із ефективного виробництва, трансформації, транспортування, переробки і споживання енергії; формування конкурентних і прозорих ринків електроенергії, природного газу, нафти, теплової енергії.

Загалом імплементацію НЕС передбачено здійснити у три основні етапи.

На першому етапі (до 2020 р.) – формування енергетичного сектору – головні акценти зроблені на впровадженні реформ та формуванні конкурентного та інвестиційно привабливого середовища. Ключовими завданнями реалізації Стратегії на цьому етапі є: реформування енергетичних компаній відповідно до зобов'язань України у межах Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, збільшення видобутку газу, зниження енергоємності ВВП; створення ринку вугільної продукції шляхом реструктуризації вугільної промисловості, здійснення заходів щодо пом'якшення соціальних і екологічних наслідків ліквідації/консервації вугільних шахт, соціальної реконверсії регіонів закриття шахт відповідно до кращих європейських практик. У зазначений термін передбачається завершення імплементації Третього енергетичного пакета, що дозволить створити повноцінні ринки природного газу та електроенергії відповідно до енергетичного законодавства ЄС. Також на цьому етапі планується завершити інституційну інтеграцію України до ENTSO-G, а також виконати більшу частину заходів із інтеграції ОЕС України до енергосистеми ENTSO-E.

Другий етап (до 2025 р.) передбачає оптимізацію та інноваційний розвиток енергетичної інфраструктури. Тобто впровадження енергетичної стратегії буде орієнтовано на роботу в умовах нового ринкового середовища та фактичної інтеграції Об'єднаної енергетичної системи України з енергосистемою Європи, що суттєво вплине на обґрунтування вибору об'єктів для реконструкції або нового будівництва в енергетичній сфері та на підвищення енергоефективності.

Завданнями цього етапу є запровадження механізмів залучення інвестицій для реалізації програми заміщення потужностей, що мають бути виведені з експлуатації, новою енергетичною інфраструктурою – тобто розробка та початок реалізації плану впровадження «розумних» енергетичних мереж (Smart Grids) та створення розгалуженої інфраструктури для розвитку електротранспорту; підвищення рівня корпоративного управління суб'єктів господарювання та їх спроможності використовувати доступні інструменти внутрішнього і зовнішнього ринків капіталу й ресурсів енергетичного ринку України. На завершення другого етапу має відбутися: інтеграція української енергосистеми із зоною континентальної Європи ENTSO-E в режимі експлуатації; повна інтеграція в європейську систему транспортування газу ENTSO-G, подальше поглиблення кооперації з країнами Центральної Європи з метою підвищення надійності поставок енергоносіїв; реалізація інвестиційних проєктів у рамках Національного плану скорочення викидів; формування місцевих систем теплопостачання на основі економічно обґрунтованого врахування потенціалу місцевих видів палива, логістики постачання, регіональної та загальнодержавної енергетичної інфраструктури; залучення приватних інвестицій.

Третій етап (до 2035 р.) передбачає сталий розвиток енергетичного сектору й будівництво нової генерації. Так, вибір типу генерації залежить від прогнозної цінової кон'юнктури на паливо й інтенсивності розвитку кожного типу генерацій, що сприятиме підвищенню рівня конкуренції між ними, впровадженню смарт-технологій для вирівнювання піків споживання.

Усі завдання за етапами повинні бути узгоджені між собою. Результатом виконання програм є досягнення цілей та кількісних і якісних показників, визначених НЕС. Досягнення цих показників є можливим виключно у разі успішного виконання всіх поставлених завдань та комплексного проведення соціально-економічних реформ у країні.

Таким чином, державна політика України в сфері енергетичної безпеки повинна ґрунтуватися на принципах та пріоритетах таких її різновидів, як [17]: державна політика в електроенергетиці; енергозберігаюча політика та політика енергоефективності; цінова та тарифна політика; державна політика у сфері енергозбереження й ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива.

У процесі формування державної політики в сфері забезпечення енергетичної безпеки необхідно визначити спеціальні принципи щодо її реалізації: а) створення умов для енергозбереження та енергоефективності на внутрішньому ринку з метою розширення експорту енергетичних ресурсів; б) забезпечення максимальної прозорості діяльності державних структур в енер-

гетичній сфері України з метою залучення вітчизняного та зарубіжного інвестиційного капіталу до її розвитку; в) наближення державного регулювання сферою енергетичної безпеки до вимог і стандартів ЄС з метою активізації міждержавного співробітництва. При цьому ключовими пріоритетами такої політики є забезпечення енергетичної безпеки держави та супутнє підвищення ВВП за рахунок збільшення обсягів експорту продукту енергетичної галузі.

Виходячи з вищезазначеного, під державною політикою в сфері енергетичної безпеки слід розуміти цілеспрямовану діяльність уповноважених органів державної влади, орієнтовану на узгодження економічних інтересів України та її партнерів із закордонних країн у процесі здійснення дій, операцій, заходів та міжнародного співробітництва в сфері забезпечення енергетичної безпеки та підвищення рівня загального економічного розвитку України.

У процесі досягнення пріоритетних цілей державної політики регулювання діяльності із забезпечення енергетичної безпеки передбачає ряд пріоритетних напрямків: здійснення необхідних перетворень у сфері енергетики для переходу до розвитку повномасштабного конкурентного ринку; максимальне завантаження генеруючих потужностей підприємств енергетичної галузі сектору економіки; синхронізація внутрішнього і зовнішнього ринків; підвищення ефективності внутрішнього використання енергетичних ресурсів, зокрема щодо збереження енергоносіїв у виробництві та галузях, що активно споживають електричну енергію; поступове впровадження альтернативної енергетики; моніторинг рівня забруднення навколишнього природного середовища внаслідок викидів виробництва, зменшення техногенного навантаження вироблених енергетичною галуззю продуктів на довкілля в регіонах країни [18, с. 77]; формування дієвого механізму нормативно-правового регулювання діяльності із забезпечення енергетичної безпеки відповідно до норм та вимог законодавства Європейського Союзу; реформування системи органів публічного адміністрування сферою енергетики, інтеграції України до сектору енергетики ЄС; створення сприятливих умов для залучення інвестицій (довгострокових) для забезпечення модернізації потужностей енергетичної сфери України, що дозволить підвищити рівень енергетичної безпеки і конкурентоспроможності на світовому рівні.

Список використаних джерел:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 26.05.2015 № 287/2015 // Урядовий кур'єр від 29.05.2015. – № 95.
2. Про основи національної безпеки України: Закон України від 09.07.2017 // ВВР України. – 2003. – № 39. – Ст. 351 (станом на 08.06.2017).
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України»: Указ Президента України від 14.03.2016 №92/2016. БД «Законодавство України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/922016-19832>.
4. Про електроенергетику: Закон України 16.10.1997 // БД «Законодавство України» / ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/575/97-вр>.
5. Про енергозбереження: Закон України від 01.07.1994 № 74/94-ВР // ВВР України. – 1994. – № 30. – Ст. 283 (станом на 23.07.2017).
6. Про основи національної безпеки України: Закон України від 09.07.2017 // ВВР України. – 2003. – № 39. – Ст. 351 (станом на 08.06.2017).
7. Денисюк С.П. Особливості реалізації політики енергоефективності – пріоритети України / С.П. Денисюк // Енергетика: економіка, технології, екологія. – 2013. – № 3 (34). – С. 7–20.
8. Ковалко М.П. Енергозбереження – пріоритетний напрямок державної політики України / М.П. Ковалко, С.П. Денисюк. – К.: УЕЗ, 1998. – 506 с.
9. Дрожжин Д.Ю. Механізм державного регулювання енергоефективності в Україні / Д.Ю. Дрожжин // Державне будівництво. – 2012. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2012-2/doc/2/06.pdf>.
10. Єрмілов С.Ф. Державна політика енергоефективності в українському та європейському контексті / С.Ф. Єрмілов // Економіка і прогнозування. – 2007. – № 2. – С. 27–42.
11. Заремба І.М. Трансформація загроз енергетичній безпеці України на сучасному етапі / І.М. Заремба // Стратегія економічного розвитку України. – 2012. – Вип. 11. – С. 124–127.
12. Захманн Г. Експорт електроенергії до ЄС – більше, ніж зміна частоти струму: серія консультативних робіт / Г. Захманн. – Берлін: Інститут економічних досліджень та політичних консультацій Німецької консультативної групи, 2009. – 13 с.

13. Півняк Г.Г. Альтернативна енергетика в Україні : [монографія] / Г.Г. Півняк, Ф.П. Шкрабець. – Донецьк : НГУ, 2013. – 109 с.
14. Ващенко Ю.В. Адміністративно-правовий статус енергетичного регулятора в Україні: сучасний стан та перспективи реформування у контексті європейської інтеграції : [монографія] / Ю.В. Ващенко. – К. : Юрінком Інтер, 2015. – 286 с.
15. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» : розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.08.2017 № 605-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-%D1%80>.
16. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015 // Урядовий кур'єр від 15.01.2015. – № 6.
17. Стоян О.Ю. Теоретичні основи функціонування механізмів державного регулювання розвитку сфери відновлювальної енергетики / О.Ю. Стоян // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2013. – № 7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=811>.
18. Онищенко С.В. Еколого-економічна оцінка забруднення навколишнього середовища в системі екологічно безпечного розвитку регіонів України : [монографія] / С.В. Онищенко, М.С. Самойлік. – Полтава : ПолтНТУ, 2012. – 269 с.

УДК 342.95

ГАЛКІНА О.М.

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО БЕЗПЕЧНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

Стаття присвячена дослідженню особливостей адміністративної відповідальності за порушення законодавства про безпечність та якість харчових продуктів. Розглянуто загальні риси відповідальності за правопорушення у досліджуваній сфері, особливості її закріплення у законодавстві України та надано пропозиції щодо вдосконалення правового підґрунтя адміністративної відповідальності за порушення законодавства про безпечність та якість харчових продуктів.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, законодавство про безпечність та якість харчових продуктів, безпечність та якість харчових продуктів, харчові продукти.

Статья посвящена исследованию особенностей административной ответственности за нарушение законодательства о безопасности и качестве пищевых продуктов. Рассмотрены общие черты ответственности за правонарушения в исследуемой сфере, особенности ее закрепления в законодательстве Украины и даны предложения по совершенствованию правовой основы административной ответственности за нарушение законодательства о безопасности и качестве пищевых продуктов.

Ключевые слова: административная ответственность, законодательство о безопасности и качестве пищевых продуктов, безопасность и качество пищевых продуктов, пищевые продукты.

© ГАЛКІНА О.М. – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності (Харківський національний університет внутрішніх справ)